

Sari Peltoniemi ja Liisa Kallio (kuv.): *Gattonautti ja muita arkisatuja* (Tammi 2012)

Gattonautti ja muita arkisatuja on hieno kokoelma lyhytproosaa. Peltoniemen kaikki kymmenen lyhyttä tekstiä vangitsevat hetken ja kertovat siitä jotain olennaista ja ajattelemisen arvoista. Osa teksteistä on hauskoja, osa jännittäviä ja osa filosofisia pohdintoja elämästä. Tekstit on määritelty saduiksi ja niitä ne toki ovatkin, mutta yhtä hyvin tekstejä voisi kutsua myös lasten laatunovelleiksi.

Kenelle? Alakouluikäisille aivan erityisesti, ja osa teksteistä osuu ja uppoaa upeasti myös yläkouluun. Lyhyet tekstit ovat itsenäisiä kokonaisuuksia, ja niitä voi lukea nopeasti vaikka koulutunnilla.

MAAILMANYMPÄRIMATKA

Kylvyn jälkeen Jaakko kuivasi Ranta-Tellen pyyhkeellä ja hiustenkuivaajalla. Kissa sulki silmänsä ja antoi viiksiensä liehua puhalluksen voimasta.

– Tämä on kuin aavikkotuuli Nafrikassa, se huudahti.

– Afrikassa, Jaakko nauroi, mutta kissa ei näyttänyt kuulevan. Ehkä jotkut nimet olivatkin vähän erilaisia kissojen kielessä kuin ihmisillä? (s. 19.)

Ranta-Telle on maailmanmatkaaja ja jutuniskijä, jonka kielessä paikoillakin on vähän toisenlaiset nimet kuin yleensä. Millainen voisi olla Ranta-Tellen maailmanympäröysmatka? Keksi kissankielisen maailmanympäröysmatkan reitti, jossa jokainen paikannimi on Nafrikan tapaan vähän hassuksi vääntynyt. Piirrä reiteistä myös karttoja ja kirjoita päiväkirjakuvaus juuri tietystä matkakohteesta.

IHMEELLISIÄ KULKUNEUVOJA

Tietenkin Ranta-Telle tunsu tähdet. – Merellähän suunnistetaan niitten mukaan, ja järvellä myös. Nyt ei ole aikaa luetella kaikkien nimiä, mutta olen ajatellut rakentaa avaruusveneen. Siihen tulee purje, jota puhaltaa aurinkotuuli. En näes enää viitsi matkustaa tavallisilla vesiveneillä, kun ne ovat niin kamalan hitaita. Rupean gattonautiksi. (s. 20.)

Suunnittele oma outo ja ihmeellinen kulkuneuvo. Miltä kulkuneuvosi näyttää? Minne sillä voi matkustaa? Mitä se käyttää polttoaineenaan? Millainen miehistö kulkuneuvoosi tarvitaan, ja millä nimellä miehistön jäseniä kutsutaan? Kulkuneuvoja voi vaikkapa piirtää ja rakentaa, ja toki kannattaa kirjata ylös tarinoita matkoista, joita omalla kulkuneuvolla tehdään!

TARKKAILIJAN MUISTIINPANOT

Oli siis vain yksi vaihtoehto. Jompan täytyisi viettää yö vartiossa.

Hän teki leirin kodinhoitohuoneeseen. Viltti lattialle, mehua, voileipä ja banaani sekä salmiakkittikkari evääksi. Ovenraosta näki suoraan keittiön pöydälle, mutta pystyi itse olemaan piilossa. (s. 30.)

Jomppa haluaa selvittää kengänjalkien mysteerin ja jää yöksi tarkkailemaan keittiötä omasta salapaikastaan. Ota sinäkin muistiinpanovälineet ja lähde keräämään kirjoittamisen aiheita. Valitse jokin julkinen paikka, kuten kirjasto, kahvila tai keskustan bussipysäkki. Seuraile ympärilläsi kuljeskelevia ihmisiä ja valitse joku mielenkiintoisen oloinen tyyppi. Tee muistiinpanoja: tarkkaile ja poimi yksityiskohtia muistikirjaasi. Miltä hän näyttää? Millaiset vaatteet? Minkä ikäinen? Missä hän on ehkä töissä tai mitä opiskelee? Millainen koti hänellä voisi olla?

OUTO UUSI ASUKKI

Silloin sisko näytti ensimmäistä kertaa aivan peikolta. Ei Lotta tietenkään ajatellut, että sisko olisi oikeasti peikko, mutta joku pienempi olisi voinut sillä lailla luullakin. Siskon musta tukka oli aivan pystyssä ja takussa. (s. 36.)

Lotasta tuntuu, että kotiin olisi muuttanut peikko. Näin ei oikeasti ole, vaan peikkotyttö on Lotan sisko, vaikkakin tällä hetkellä aivan erilainen sisko. Entä jos kotiisi muuttaisi joku erikoinen olento? Mitkä voisivat olla ensimmäisiä vihjeitä, joista olion olemassaolon huomaisi? Mitä outoa ja erilaista kotona tapahtuisi tai mitä erikoisuuksia sinne ilmaantuisi? Kirjoita kuvaus hetkestä, jolloin tapaht olennon ensimmäisen kerran. Mitä tapahtuu ja missä? Miltä olento näyttää, kuulostaa ja haisee?

HAUTAKIVEN KERTOMAA

Ristissä luki, että Anna Erikintytär. Kirjaimista oli vaikea saada selvää, sillä risti oli pieni ja aivan mustunut. Vilja veikkasi, että Anna Erikintytär oli ollut lapsi, koska hauta oli niin pikkuinen. (s. 39.)

Tee retki kotipaikkakuntasi hautausmaalle. Etsi ja tutki erityisesti oikein vanhoja hautamuistomerkkejä. Niissä mainitaan usein nimen sekä syntymä- ja kuolinpäivän lisäksi myös ammatti. Valitse jokin kiinnostava muistomerkki. Millainen ihminen kiveen kaiverretun nimen taakse voisi kätkeytyä? Kirjoita hänen elämästään.

TASKUKELLON ARVOITUS

Mies istuutui portaille ja otti kellon esiin. Se kiilsu kauniisti, ja ukko siveli sitä likaisella sormellaan. Hän painoi sen korvaansa vasten ja nyökytteli vakavana. (s. 60.)

Miksi pullonkerääjä käyttää isolla vaivalla hankkimansa rahat vanhaan taskukelloon? Onko tuo vanha mies todella ajan haltija, kuten Ossi ehdottaa? Vai onko totuus jotain ihan muuta? Miksi kello on niin tärkeä, kuka pullonkerääjä todellisuudessa on ja millainen on kellon ja miehen yhteinen tarina? Etsi ja kirjoita!

KUN OLIN

Yhtenä aamuna heräsin ja päätin olla kivi. (Tämä tapahtui tietysti silloin, kun en ollut vielä koulussa.)

Äiti tuli huoneeseeni ja katsoi minua. Hänen naamansa vääntyi.

– Tätä minä pelkäsin, hän henkäisi. Sitten hän otti minut syliinsä, vaikka olin varmasti aika painava. Kivet ovat raskaita. (s. 63.)

Yhtenä aamuna Ilmari päättää olla kivi. Mitä kivenä oleminen tarkoittaa Ilmarille ja hänen läheisilleen? Entä jos sinä olisitkin yhtenä aamuna joku muu kuin ihminen? Mikä mahtaisit olla? Ehkä jokin eläin, huonekalu, esine, kulkuneuvo, kasvi tai joku ihan muu? Kirjoita oma teksti, joka alkaa sanoilla: *Yhtenä aamuna heräsin ja olin...*

Halutessasi voit kirjoittaa oman tekstisi *Kun olin kivi* -tarinan tyyliin ja upottaa siihen seuraavia rakenteita:

Päivemmällä

xx:nä olemisessa on hyviä ja huonoja puolia.

Ensin huonot:

Sitten hyvät:

Illalla